

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента ОРЛОВОЇ НАТАЛІЇ МИХАЙЛІВНИ, доктора медичних наук, професора ЗВО кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я ВНМУ ім. М.І. Пирогова, на дисертаційну роботу КЛИМЕНЮКА ОЛЕГА ВОЛОДИМИРОВИЧА на тему: «Оптимізація надання медичних послуг пацієнткам з кістами яєчників та фіброміомами матки в гінекологічних стаціонарах за різних спів-платежів», що подана до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 05.600.160 при Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова, яка створена відповідно до наказу ректора ЗВО ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 24 від 05 лютого 2026 року на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 7 від 05 лютого 2026 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я»

1. СТУПІНЬ АКТУАЛЬНОСТІ ОБРАНОЇ ТЕМИ

Збереження репродуктивного потенціалу населення є однією із найактуальніших проблем громадського здоров'я, необхідною передумова для успішного відтворення населення в Україні. До найбільш поширених гінекологічних захворювань та найчастіших доброякісних пухлин у жінок, які зустрічається у жінок після 35 років у 25-30% випадків, а сьогодні все частіше діагностують і в більш ранньому віці належать фіброміоми матки та кісти яєчників. Медико-соціальне значення даної патології обумовлено тим, що вони суттєво порушують репродуктивне здоров'я, призводять до безпліддя, знижують якість життя та працездатність жінок. Крім того, у значній частині випадків лікування фіброміом матки та кіст яєчників потребує оперативних втручань у стаціонарних умовах, що обумовлює вагомі економічні витрати на лікування даної патології. Таким чином, надання якісної медичних послуг пацієнткам з кістами яєчників та фіброміомами матки в гінекологічних стаціонарах становить актуальне завдання вітчизняної системи охорони здоров'я щодо відновлення репродуктивного здоров'я жіночого населення. Згідно сучасного визначення ВООЗ якісні медичні послуги мають бути як клінічно результативними, безпечними, пацієнтоорієнтованими, своєчасними, справедливими, інтегрованими і у той же час економічно ефективними за рахунок максимізації вигоди від наявних ресурсів та запобігання втрат.

Проблема співвідношення якості та вартості медичних послуг є однією з фокусних для організації охорони здоров'я у будь-якій країні. На сьогодні в Україні існує ринок медичних послуг і пацієнти можуть вільно обирати надавачів як у його громадському, так і приватному секторі. Ринкове середовище має власні механізми встановлення та відновлення балансу між якістю та вартістю медичних послуг. Проте часто маємо порушений баланс внаслідок

інертності реагування на ринкові стимули, встановлення монополістичної конкуренції, що властиво для стаціонарної допомоги, дії факторів, які зміщують ринковий баланс, зокрема державного регулювання. Завжди важливою є оцінка досягнення оптимальних співвідношень основних характеристик середовища. Розходження з оптимальним визначає резерв покращення, і, що медичних послуг, таких як вартість, комфорт, та якість за конкретного ринкового особливо важливо у цій роботі, дається напрямок пошуку резервів за конкретної ситуації, яку аналізує дисертант, а саме, розглядається оптимізація надання медичних послуг пацієнткам з кістами яєчників та фіброміомами матки в гінекологічних стаціонарах м. Вінниці. З огляду на це актуальність теми є безперечною.

2. ОЦІНКА НАУКОВОГО РІВНЯ ДИСЕРТАЦІЇ І НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Шановні колеги, сьогодні у медичної спільноти не викликає жодних сумнівів щодо того, що прийняття рішень у медицині повинно базуватися на доказах (evidence-based medicine), але така практика є більш очевидною щодо прийняття клінічних рішень. Що стосується прийняття управлінських рішень щодо організації медичної допомоги, реформування системи охорони здоров'я, то як правило, вони приймаються суто емпіричним шляхом, без достатнього, а інколи взагалі без наукового обґрунтування, хоча наслідки таких рішень позначаються на стані здоров'я значно більшої кількості пацієнтів, ніж помилкові клінічні рішення.

Дисертаційна робота, яку ми сьогодні заслуховуємо є прикладом ретельного, безпристрасного суто наукового аналізу, який здійснений із використанням відповідних сучасних методів, у тому числі економетричного моделювання.

Перш за все слід відмітити ретельність визначення підходу до досягнення виконання завдань та мети дослідження. Спочатку автор здійснив теоретичне обґрунтування у площині якого описана проблема і відбувся пошук рішень. Це є новим і важливим моментом валідизації гіпотез, дизайну, програми спостереження, результатів та висновків. Обрана теоретична концепція об'єднує виробника, споживача, і ринкове середовище в системі одночасних економетричних рівнянь, які описують динаміку балансових значень вартості, якості, і комфорту медичних послуг. Гіпотези дослідження впливають з цієї системи, і, отже, валідизовані теоретичною концепцією, а не є, як це поширено, суб'єктивно визначеними. Відповідно проведено сфокусований інформаційно-патентний пошук 116 наукових джерел. Гіпотези стали основою послідовності завдань і мети дослідження, обраного дизайну, програми, методів дослідження та аналізу даних. Важливою особливістю виконаної роботи є те, що виміри, описані програмою дослідження, повністю базуються на емпіричній структурній SEM моделі, до якої дисертант трансформував теоретичну систему одночасних

структурних рівнянь, створеною американськими економетристами Д. Драновим і М. Саттервайтом. Тестування гіпотез уможливлено SEM моделлю. До речі, вперше у світі вивчені і валідизовані властивості вказаної теоретичної моделі на емпіричних даних, так як проблеми трансформації теоретичної системи рівнянь в емпіричну вперше були подолані у даному дослідженні. У дослідженні доведені ідентифікація і гарні інформаційні властивості SEM моделі, аналітично виведені оцінщики та апостеріорні розподіли параметрів моделі, доведена їх конвергенція. Наголошую на важливості проведеного інноваційного аналізу потужності для кожної гіпотези, чому присвячений окремий розділ роботи. Виведені відповідні криві потужності та визначені обсяги вибірок.

У роботі коректно сформульована мета: Медико-економічне обґрунтування оптимізації надання медичних послуг пацієнтам за різних спів-платежів.

Основними гіпотезами були:

збільшення балансових значень витрат на медичні послуги призводить до збільшення балансових значень якості та комфорту;

зменшення індивідуалізованої еластичності попиту за ціною, якістю та комфортом внаслідок недостатньої обізнаності пацієнта призводить до зменшення балансових значень витрат, якості і комфорту

Дисертант відповідно до завдань, дизайну та програмі дослідження використав комплекс сучасних методів, а саме:

Статистичний для визначення обсягу спостережень, вивчення властивостей SEM моделі, тестування гіпотез.

Епідеміологічний метод використаний для розробки дизайну та програм спостереження. Використані панельний дизайн КРС для тестування основних гіпотез досліджень.

Експертних оцінок для оцінки кейс-менеджменту, клінічних характеристик, оцінки запропонованих заходів оптимізації надання медичних послуг пацієнтам за різних спів-платежів.

Економічного та економетричного аналізу для обґрунтування гіпотез, системи механізмів та заходів оптимізації надання медичних послуг пацієнтам за різних спів-платежів.

В цілому, науковий рівень дисертації за поставленими завданнями і використаними методиками досліджень є адекватним і відповідає сучасній науці. Гіпотези, дизайн, програми спостереження, обсяг і аналіз даних є науково-обґрунтованими, доказовими, виконаними на високому аналітичному рівні за адекватних застосованих наукових методів і методології. Тому отримані результати і висновки вважаю достовірними і науково обґрунтованими.

Матеріали дисертаційного дослідження висвітлено у 8 наукових працях. Із п'яти статей 2 опубліковані у виданнях, що входять до наукометричної бази

Scopus. Крім того, результати дослідження були представлені та обговорені на наукових конференціях в Україні, Фінляндії та Польщі.

3. НОВИЗНА ПРЕДСТАВЛЕНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА/АБО ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕНИХ ЗДОБУВАЧЕМ ДОСЛІДЖЕНЬ, ПОВНОТА ВИКЛАДУ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

Що стосується новизни дисертаційної роботи, то можна стверджувати, що вона є піонерською, а її результати мають вагомим теоретичним та практичним значенням.

Наукова новизна результатів дослідження, на мою думку, у першу чергу, полягає у обґрунтуванні економічної моделі і нового теоретичного підходу до оцінки ефективності, резервів і обґрунтування оптимізації надання медичних послуг пацієнтам за умови різних спів-платежів. Автором запропонований метод трансформації теоретичної економічної моделі в емпіричну. Впроваджено методологію моделювання вибору для дослідження факторів попиту пацієнта на медичні послуги.

Емпірично верифіковані гіпотези: покращення якості надання медичних послуг за нижчої еластичності попиту на медичні послуги за ціною; наявності зв'язку між інформованістю пацієнта про характеристики послуг і їх якістю (клінічною та комфортом); модифікації ціни медичної послуги рівнями спів-платежів та повнотою інформації у пацієнта про послугу.

Результати дисертаційного дослідження повністю представлені в опублікованих працях.

4. НАУКОВА ОБґРУНТОВАНІСТЬ ТА ВІДПОВІДНІСТЬ ТЕМІ ДИСЕРТАЦІЇ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ, НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ

Гіпотези дослідження виведені з теоретичної економічної моделі динамічного балансу характеристик послуг за ринкового середовища. Мета і завдання чітко сформульовані, базуються на гіпотезах. Також на основі гіпотез обґрунтований дизайн та програма дослідження, які дозволяють тестувати гіпотези на емпіричному матеріалі, повністю у відповідності до сучасних положень наукового дослідження і біоетичних норм. Кожна гіпотеза підтримана спеціально побудованою кривою потужності і необхідним розміром вибірки. Сам аналіз потужності інноваційний і базується на пост-хок підході.

Дослідження базується на якісно та кількісно репрезентативному матеріалі, обсяг вибірок доведений інноваційним аналізом потужності. Дизайн і програма дослідження відповідають поставленим завданням та меті, дані

оброблені сучасними процедурами статистичного аналізу. Тому вважаю, що результати і висновки роботи є валідними і достовірними.

5. РІВЕНЬ ВИКОНАННЯ ПОСТАВЛЕНОГО НАУКОВОГО ЗАВДАННЯ, ОВОЛОДІННЯ ЗДОБУВАЧЕМ МЕТОДОЛОГІЄЮ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Завдання, поставлені в дослідженні, цілком ґрунтуються на гіпотезах, виведених з теоретичної економічної моделі, що валідизує їх в теоретичному плані і дає підґрунтя для нескошеного тестування самих гіпотез. Кожна гіпотеза протестована на адекватному за розміром матеріалі, що підтверджено кривими потужності. Дані зібрані коректно, клінічні виміри підлягали експертній оцінці за спеціальною програмою. Для обробки первинного матеріалу використані як традиційні методи, так і розвинуті спеціально для цілей дослідження. Зокрема, це методологія трансформації теоретичної моделі в емпіричну SEM модель, а також інноваційний аналіз потужності. Дисертант провів пошук літературних джерел, обґрунтував теоретичні основи дослідження, гіпотези, дизайн та виміри, провів аналіз потужності, приймав участь у аналітичному виведенні апостеріорних розподілів параметрів SEM моделі, зібрав дані з залученням експертів, та здійснив дескриптивний аналіз даних, та провів тестування гіпотез. Отримані висновки щодо резервів і дій з оптимізації надання медичних послуг пацієнткам з кістами яєчників та фіброміомами матки в гінекологічних стаціонарах м. Вінниці активно впровадив і впроваджує в практику.

З огляду на вищесказане, вважаю, що дисертаційне дослідження Клименюка Олега Володимировича виконано на сучасному науковому рівні з високим рівнем інновацій, викладене на належному науковому рівні і доводить необхідний рівень кваліфікації.

6. ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Результати даного дисертаційного дослідження відкривають новий механізм і перспективи в дослідженні динамічного балансу характеристик медичних сервісів в умовах специфічного ринкового середовища. Розроблений шлях трансформації теоретичних економічних моделей в структурні емпіричні, продемонстрований на прикладі трансформації економетричної моделі Д. Дранова і М. Саттервайта в SEM модель, на параметрах якої відбувалось тестування гіпотез. Розвинута теорія та прикладні аспекти аналізу потужності для SEM моделей розширюють область застосування аналізу для складних багатокомпонентних дизайнів з кількома оперативними одиницями та уможливорює розрахунок їх оптимальної кількості. На зібраних за комплементарними програмами спостереження дані протестовані гіпотези дослідження. Результати дисертаційної роботи впроваджено в освітню

діяльність та наукову роботу профільних кафедр медичних університетів Вінниці, Києва, Полтави, Харкова та Львова.

7. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ В ПРАКТИЦІ

Результати, висновки, практичні рекомендації дисертаційного дослідження Клименюка Олега Володимировича вважаю за доцільне впроваджувати в практичну діяльність закладів охорони здоров'я, використовувати МОЗ України та регіональним відділам охорони здоров'я при реформуванні надання стаціонарної гінекологічної допомоги та інших видів допомоги, в науковому і навчальному процесі медичних навчальних закладів, в курси соціальної медицини та організації охорони здоров'я, фармації, акушерства та гінекології. Рекомендую продовжити застосування розробленої методології для оптимізації організації інших видів медичних сервісів в умовах ринку.

8. ВІДСУТНІСТЬ (НАЯВНІСТЬ) ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дисертаційне дослідження Клименюка Олега Володимировича є самостійною та оригінальною авторською працею. За результатами перевірки через сервіс «Strike Plagiarism», рівень унікальності тексту становить 88,78%. Виявлені збіги зумовлені використанням загальноприйнятої термінології та власних раніше опублікованих праць автора; усі запозичення належним чином оформлені відповідними посиланнями. Фактів порушення норм академічної доброчесності не встановлено.

9. ВИСНОВОК ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

Дисертаційна робота КЛИМЕНЮКА ОЛЕГА ВОЛОДИМИРОВИЧА на тему: «Оптимізація надання медичних послуг пацієнткам з кістами яєчників та фіброміомами матки в гінекологічних стаціонарах за різних спів-платежів», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я», є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання удосконалення організації надання акушерсько-гінекологічної допомоги.

Дисертаційна робота за актуальністю, новизною, методологічним рівнем, теоретичною новизною і практичною значимістю, ступенем обґрунтованості і достовірності наукових положень, рівнем оприлюднення одержаних результатів повністю відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про

затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», №44 від 12 січня 2022 р. (із змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341, від 19 травня 2023 року № 502 та від 3 травня 2024 року № 507), оформлена відповідно до наказу МОН України №40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

На підставі вищевикладеного вважаю, що автор дисертації, Клименюк Олег Володимирович, заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я».

Рецензент, доктор медичних наук,
професор ЗВО кафедри соціальної
медицини та організації охорони здоров'я
ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Наталія ОРЛОВА